

Saksframlegg

Dato: 09.08.2026

Arkivreferanse: 2026/34842-4

Saksbehandler: Lene Lundgren Kristensen

Avdeling: Energi og miljø

Høringssak - Søknad om utbedring av Ekkjestølen kraftverk - Ullensvang kommune, Vestland fylke

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
		Fylkesutvalget

Vedlegg:

- 1 Høringsbrev fra NVE
- 2 Søknad fra Småkraft AS
- 3 Høringssvar fra Vestland fylkeskommune
- 4 Saksprotokoll fra FU i Vestland fylkeskommune 28.04.2026

Sammendrag

Regulering av Halvfjerdingsvatnet i Ullensvang kommune er sendt på høring. Vassdraget ligger i Vestland fylke, men tilhører Rogaland vannregion, der fylkesutvalget er vannregionmyndighet. Vestland fylkeskommune har i sitt høringssvar, bedt vannregionmyndigheten vurdere om det omsøkte tiltaket er i tråd med vannforskriften.

Vannforskriftens § 12 definerer vilkårene for om det kan gis konsesjon.

Fylkesdirektøren vurderer at det omsøkte tiltaket ikke oppfyller vilkårene, men at det er mulig å forbedre tiltaket for å imøtekomme dette.

Fylkesdirektørens innstilling

1. Rogaland fylkeskommune viser til vedtak i fylkesutvalget i Vestland fylke og gir høringssvar som vannregionmyndighet for Rogaland vannregion.
2. Det omsøkte tiltaket oppfyller ikke vilkårene i Vannforskriften § 12. Konsesjon frarådes for søknaden slik den foreligger nå.
3. Rogaland fylkeskommune anbefaler at NVE ber søker gjøre ytterligere vurderinger av konsekvenser for fiskefauna, bunnfauna, vannplanter og andre kvalitetselementer som er bestemmende for økologisk tilstand i Halvfjerdingsvatnet og området nedstrøms, og vurdere alle praktisk gjennomførbare avbøtende tiltak for vannmiljø. Dette for å sikre at reguleringen av vannforekomsten gir minst mulig negativ utvikling i økologisk tilstand, og kan vurderes i forhold til Vannforskriften § 12.
4. Rogaland fylkeskommune anbefaler at NVE også ber om at søker vurderer tiltak for å sikre gyteforholdene for fisken i Halvfjerdingsvatnet, i tråd med Vestland fylkeskommunes vedtakspunkt 3.

Gunn Claire Westad

fylkesdirektør

Mette Fossan

samfunnsdirektør

Bakgrunn for saken

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har sendt på høring søknad om opprusting og utvidelse av Ekkjestølen kraftverk i Ullensvang kommune, Vestland fylke. Søker er Småkraft AS, og søknaden gjelder tillatelse til å regulere Halvfjerdingsvatnet med 3 meter, ved hjelp av en betongdam. Hensikten med det omsøkte tiltaket er å øke kraftproduksjonen.

NVE har tidligere gjennomført høring for en rekke høringsparter i Vestland fylke, i perioden 28.01.2026 - 30.04.2026. Rogaland fylkeskommune ble ikke inkludert som høringspart, selv om saken omhandlet Rogaland vannregion.

Fylkesutvalget i Vestland fylkeskommune fattet 28.04.2026 følgende vedtak, hvor Rogaland fylkeskommune adresseres:

- 1. Vestland fylkeskommune er positive til det omsøkte tiltaket. Dersom Rogaland fylkeskommune kjem fram til at tiltaket ikkje bør gjennomførast på grunn av vurderingar etter vassforskrifta, legg Vestland fylkeskommune til grunn at dette vert teke med i ei samla vurdering av søknaden.*
- 2. Undersøkingsplikta etter kulturminnelova § 9 skal vere oppfylt før oppstart av anleggsarbeid. Detaljerte teikningar som viser arealbruken i tiltaksområdet skal oversendast Vestland fylkeskommune når desse ligg føre.*
- 3. Tillegg om fisk: Vestland fylkeskommune ber om at ein vurderer tiltak for å sikra gytehoeve for fisken, til dømes fisketrapp.*

Etter oppfordring fra fylkesutvalget i Vestland fylkeskommune sendte NVE saken på en egen høring til Rogaland fylkeskommune og Ryfylke vannområde den 06.05.2026, for å få en vurdering på søknaden fra Rogaland vannregion, som vannregionmyndighet i saken. Fylkesdirektøren har fått innvilget utsatt frist slik at saken kan legges frem for fylkesutvalget.

For uyllende informasjon om høringen og høringssvaret fra Vestland fylkeskommune, se vedleggene 1-4. NVE har også en nettside for saken ([Konsesjonssak - NVE](#)), og her er alle innkomne høringssvar lagt til i saken.

Problemstilling

Som vannregionmyndighet for Rogaland vannregion bes fylkesutvalget ta stilling til forslag til høringssvar.

Saksopplysninger

[Forskrift om rammer for vannforvaltningen](#) (vannforskriften) gjennomfører EUs vanddirektiv i norsk rett og fastsetter miljømål for norske vannforekomster. Den gir fylkeskommunen ansvar som vannregionmyndighet for å lede og samordne den regionale vannforvaltningen.

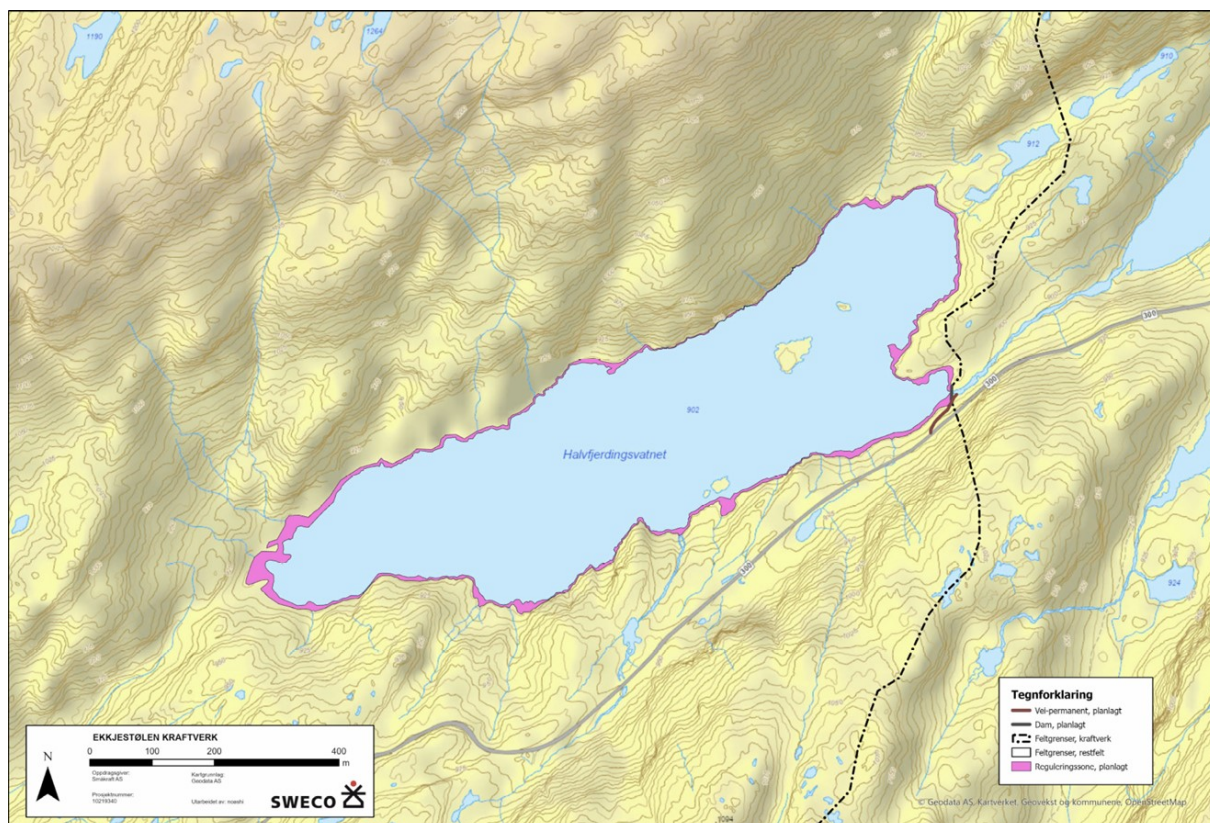
De påvirkede vannforekomstene er lokalisert i Vestland, men vannet drenerer via Røldalsvatnet til Nesflaten i Ryfylke, og inngår i Suldalsvassdraget i Rogaland vannregion (figur 1). Rogaland fylkeskommune er ansvarlig for oppfølging av miljømål for vassdraget, gjennom oppfølging av regionalplan for vannforvaltning 2022-2027 og vannforskriften.

Søknaden innebærer en tilleggsregulering av vassdraget, for å øke utnyttelsesgraden av midlere tilsig for kraftverket ved Ekkjestølen, som ble satt i drift i 2009. I søknaden oppgis det at tiltaket medfører at vannstanden i Halvfjerdingsvatnet vil kunne variere mellom høyeste regulerte vannstand på kote 904,0 (meter over havet) og laveste regulerte vannstand på kote 901,0. Det søkes også om å anlegge en veg på mellom 50 og 80 meter, ned fra fylkesveg 520 på sørsiden av vannet, og fram til dammen, for enklere adkomst og vedlikehold av anlegget (figur 2). Søknaden innebærer en redusert minstevannføring for den berørte elvestrekninga. Estimert årlig energigevinst av omsøkt tiltak er 2,8 GWh.

Tilstand og miljømål for norske vannforekomster skal registreres på vann-nett.no. [Halvfjerdingsvatnet](#) er i dag klassifisert med moderat økologisk tilstand, med miljømål om å oppnå god økologisk tilstand. Klassifiseringssystemet for økologisk tilstand omfatter fem tilstandsklasser: Meget god, god, moderat, dårlig og svært dårlig.

Figur 1: Kart som viser Halvfjerdingsvatnet markert i lilla. Fylkesgrense er markert med stiplet lilla linje. Vannforekomsten er en del av Suldalsvassdraget, og drenerer via Røldalsvatnet til Ryfylke. (Kart: Vann-nett.)

Figur 2: Kart over Halvfjerdingsvatnet, med planlagt dam og adkomstveg inntegnet i nordenden av vannet. Planlagt reguleringszone er indikert i rosa. (Kilde: Sweco, vedlegg 3 i søknaden.)

Fylkesdirektørens vurderinger

Fylkesdirektøren anbefaler at Rogaland fylkeskommune uttaler seg i saken som vannregionmyndighet. Dette innebærer å gjøre en vurdering av omsøkt tiltak sett opp mot vannforskriften og Rogalands regionalplan for vannforvaltning 2022-2027.

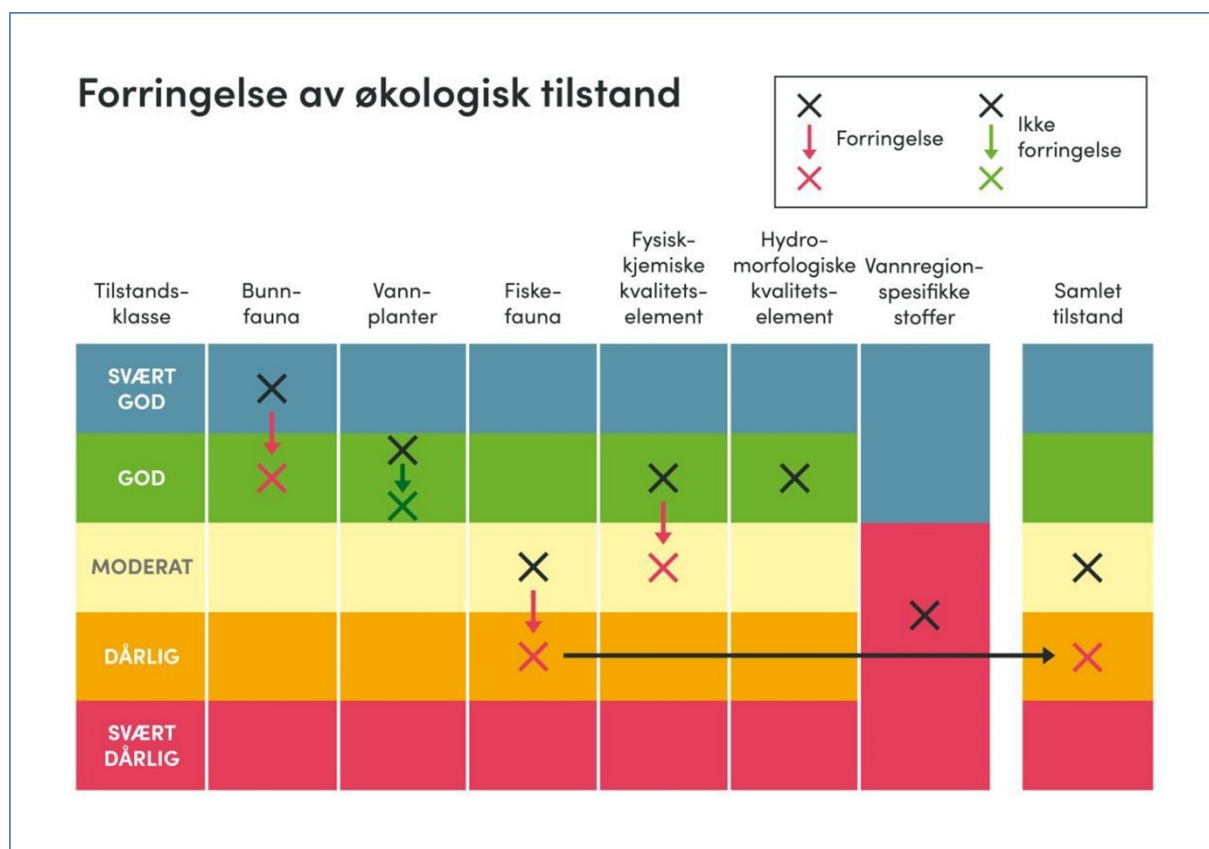
Dermed er uttalelsen fra fylkeskommunen avgrenset til temaet vannmiljø og juridiske vurderinger av om tiltaket er i tråd med vannforskriften. Andre relevante tema i saken, eksempelvis kraftbehov, friluftsliv, kulturminner, kulturmiljø og naturressurser vurderes å være ivaretatt gjennom allerede innkomne høringssvar fra aktører i Vestland fylke.

Fylkesdirektøren har i arbeidet med saken har vært i dialog med vannområdekoordinator i Ryfylke vannområde.

Generelt om miljømål og forringelse

I henhold til vannforskriften (§ 4) skal alt overflatevann og grunnvann beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på å oppnå god økologisk tilstand og god kjemisk tilstand. Både kjemisk og økologisk tilstand klassifiseres med underkategorier og går fra svært dårlig til svært god.

Med forringelse av økologisk eller kjemisk tilstand i en vannforekomst, menes at minst ett av kvalitetselementene som er bestemmende for fastsetting av tilstanden forringes fra en tilstandsklasse til en lavere tilstandsklasse (se eksempel i figur 3).

Figur 3: Figuren viser eksempel på vurdering av forringelse i en elv, basert på seks utvalgte kvalitetselementer. Merk at kvalitetselementene i figuren ikke er en fullstendig opplisting av alle kvalitetselementer. (Kilde: Miljødirektoratet)

Vannforskriften definerer hvilke tiltak som kan tillates selv om de medfører forringelse.

Alle vannforekomster har fastsatte mål for økologisk og kjemisk tilstand gjennom den aktuelle vannforvaltningsplanen, og vannregionmyndigheten skal følge opp at disse oppnås.

Vurdering av aktuell søknad

Av søknad og vedlagte rapport fremkommer det at økologisk tilstand i Halvfjerdingsvatnet er «god». Dette stemmer ikke med den informasjonen som er tilgjengelig på Vann-nett i dag, hvor Halvfjerdingsvatnet er klassifisert med «moderat» økologisk tilstand. Kjemisk tilstand er ikke klassifisert. Fastsatt økologisk og kjemisk miljømål for Halvfjerdingsvatnet er «god».

Det omsøkte tiltaket vurderes å gi varige endringer for gyte- og oppvekstområdene for fisk, og bidra til negativ utvikling for bunnfauna. Det omsøkte tiltaket vurderes å minst medføre at tilstanden i Halvfjerdingsvatnet forblir moderat, eventuelt at tilstanden forringes til tilstandsklasse dårlig.

I noen tilfeller vil regulerte vassdrag kunne omklassifiseres til *sterkt modifisert vannforekomst* (SMVF) i Vann-nett, i etterkant av gjennomført tiltak. I oppfølgingen av saken er det et avgjørende spørsmål hvorvidt gjennomføring av det omsøkte tiltaket vil medføre at strekningen får et nytt og mindre strengt miljømål eller beholder dagens miljømål. Utpeking av sterkt modifiserte vannforekomster må eventuelt skje etter en selvstendig vurdering i samsvar med vilkårene i § 5 tredje ledd. Den allerede regulerte delen av vassdraget, oppstrøms Ekkjestølen kraftverk, har ikke blitt omklassifisert til SMVF. Dersom vassdraget skulle bli omklassifisert til «sterkt modifisert vannforekomst», endres miljømålet til «godt økologisk potensial (GØP)». Dette betyr imidlertid ikke at miljøkravene bortfaller; forringelse skal fortsatt, så langt som mulig, unngås.

Fylkesdirektøren vurderer at gjennomføring av det omsøkte tiltaket ikke er i tråd med gjeldende miljømål for vannforekomsten og kan føre til en forringelse av økologisk tilstand. Det omsøkte tiltaket må derfor være omfattet av et unntak dersom det skal kunne gjennomføres som omsøkt og samtidig være i tråd med gjeldende lovverk..

Unntaksbestemmelse i vannforskriften

Vannforskriften § 12 slår fast at «nye endringer i de fysiske egenskapene til en overflatevannforekomst» som medfører at miljømålene ikke nås eller at tilstanden forringes, kan gjennomføres under gitte vilkår. Fylkesdirektøren vurderer at det omsøkte tiltaket faller inn under denne definisjonen.

Vilkårene som må være oppfylt er:

«a. alle praktisk gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling i vannforekomstens tilstand,

b. samfunnsnyttene av de nye inngrepene eller aktivitetene skal være større enn tapet av miljøkvalitet, og

c. hensikten med de nye inngrepene eller aktivitetene kan på grunn av manglende teknisk gjennomførbarhet eller uforholdsmessig store kostnader, ikke med rimelighet oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre.»

Ifølge Klima- og miljødepartementets [veileder til bruk av vannforskriften](#) § 12 bør vurderingen av vilkårene i § 12 foretas tidlig i en planprosess, slik at hensynet til vannmiljøet blir tatt i betraktning ved utarbeidelse av planforslaget. Fylkesdirektøren stiller spørsmål ved i hvilken grad en slik vurdering har blitt gjort. I rapporten vedlagt søknaden er det i kapittel 2.16 (Forholdet til offentlige planer og nasjonale føringer) ikke henvist til regional vannforvaltningsplan i Rogaland. Det er heller ikke vist til vannforskriften. Dette kan tyde på at regionale og nasjonale føringer for vannmiljø ikke er hensyntatt i utarbeidelsen av søknaden.

Fylkesdirektøren har vurdert om vilkår a, b og c er oppfylt:

a. Avbøtende tiltak

Søknaden og tilhørende rapport omtaler i liten grad avbøtende tiltak (se vedlegg 2, kapittel 4). Søknaden inneholder bare ett forutsatt avbøtende tiltak for vannmiljø; minstevannføring på sommeren. Søker legger for eksempel ikke opp til å gjøre avbøtende tiltak for fisk eller tiltak for å ta vare på insekter, dyr eller planter som lever i eller nært vannforekomsten. Det forutsatte tiltaket om minstevannføring gjelder dessuten bare for tre måneder av året (perioden 1. juni til 31. august). For resterende periode av året (mellom 1. september og 31. mai) planlegges det for null minstevannføring, noe som innebærer at elvestrekningen nedstrøms dammen i Halvfjerdingsvatnet vil tørregges deler av året. Fylkesdirektøren vurderer at det foreslåtte avbøtende tiltaket ikke vil være tilstrekkelig for å unngå forringelse for vannmiljø, og at det verken er vurdert eller planlagt for «alle praktisk gjennomførbare tiltak».

Fylkesdirektøren vurderer at vilkåret ikke er oppfylt.

Det er opp til sektormyndighet (NVE) å vurdere hvilke avbøtende tiltak som er nødvendige for å begrense den negative miljøeffekten av omsøkt tiltak.

Fylkesdirektøren anbefaler en grundigere vurdering av mulighetene for å gjøre ytterligere avbøtende tiltak for vannmiljø. Eksempler på avbøtende tiltak for inngrep i vassdrag kan være terskler, fiskepassasje og krav om helårig minstevannføring (årssikker vannføring).

I oppfølgingen av saken anbefales det at det innhentes utfyllende vurderinger av hvilke avbøtende tiltak som er mulige å få til, gitt lokale forhold. Fylkesdirektøren anbefaler dessuten at det i videre saksgang benyttes Miljødirektoratets metode M-1941 *Håndbok om konsekvensutredning av klima og miljø*, for å vurdere konsekvenser for vannmiljø og naturmangfold i vann med oppdatert metodikk. Dette vil gi et bedre kunnskapsgrunnlag for valg av avbøtende tiltak for vannmiljø.

b. Samfunnsnytte

Vilkåret om samfunnsnyttens er større enn tapet av miljøkvalitet er krevende å vurdere. Det er et lite og begrenset prosjekt knyttet til et etablert kraftverk, men det medfører betydelige konsekvenser for Halvfjerdingsvatnet.

Økningen i kraftproduksjon på 2,7GWh tilsvarer ca 1/5 av kraftproduksjonen til en enkelt vindturbin. Effekt vil være uendret på 4MW. Til sammenligning innebærer den foreslåtte oppgraderingen i Røldal-Suldal en økning i effekt på 700MW til totalt 1320 MW. Regionalt kan det dermed ikke legges til grunn at prosjektet vil påvirke kraftsystemet.

Fylkesutvalget i Vestland har vedtatt at de er positive til tiltaket. Fylkesdirektøren legger derfor til grunn at det foreligger en lokal og/eller regional samfunnsnytte.

Avbøtende tiltak er nødvendig for å oppfylle det første vilkåret og vil redusere tap av miljøkvalitet. Fylkesdirektøren mener det først og fremst er hensiktsmessig å vurdere dette kriteriet når avbøtende tiltak er identifisert.

c. Alternative løsninger

Fylkesdirektøren legger til grunn at hensikten med tiltaket er økt produksjon og lønnsomhet for det konkrete kraftverket. Fylkesdirektøren vurderer dermed at dersom vilkår om avbøtende tiltak oppfylles, samtidig som denne hensikten legges til grunn i

vurderingen av samfunnsnyttene, vil også dette vilkåret oppfylles. Dersom NVE legger til grunn at hensikten er økt kraftproduksjon og/eller fleksibilitet bør NVE vurdere søknaden opp mot øvrige andre tiltak for økt produksjon og/eller effekt i samme kraftsystem.

Konklusjon

Fylkesdirektøren tar ikke stilling til om tiltaket er ønskelig, men legger til grunn vedtaket i Vestland der Rogaland blir bedt om å vurdere søknaden opp mot bestemmelsene i vannforskriften..

Det omsøkte tiltaket vil medføre negative konsekvenser for en vannforekomst i Rogaland vannregion og er derfor i konflikt med miljømålene som er satt for vannforekomsten i regional vannforvaltningsplan. Tiltaket må dermed være i tråd med en unntaksbestemmelse i vannforskriften for å være lovlig. Forskriften setter blant annet vilkår om at *«alle praktisk gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling i vannforekomstens tilstand»*.

Hva som er praktisk gjennomførbart vil være en konkret vurdering, men søker har i svært liten grad vurdert hvilke avbøtende tiltak som kan være aktuelle. Søknaden ser videre ut til å være utarbeidet uten kjennskap til aktuell vannforvaltningsplan for vassdraget.

Vestland fylkeskommune har både bedt om en faglig vurdering av om tiltaket er i tråd med vannforskriften og vedtatt at de er positive til tiltaket gitt at den vurderingen hensyntas av NVE. Vurderingen av at tiltaket ikke er i tråd med gjeldende lovverk bør dermed også suppleres med konstruktive forslag til hvordan dette kan søkes utbedret.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.